

ISSN 2224-025X

НАУКОВІ З АПИСКИ

Державного
природознавчого
музею

Випуск 35 / 2019

Національна академія наук України
Державний природознавчий музей

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ДЕРЖАВНОГО ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

Випуск 35

Львів 2019

УДК 57+58+591.5+502.7:069

Наукові записки Державного природознавчого музею. – Львів, 2019. – Вип. 35. – 184 с.

До 35-го випуску періодичного видання "Наукові записки Державного природознавчого музею" увійшли статті і короткі повідомлення з музеології, екології, зоології, ботаніки, ґрунтознавства, а також інформація про діяльність музею у 2018 році.

Для екологів, біологів, зоологів, ботаніків, ґрунтознавців, працівників музеїв природничого профілю, заповідників, національних природних парків та інших природоохоронних установ і організацій.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор

Капрусь І.Я. д-р біол. наук, проф.

Заступник головного редактора

Климишин О.С. д-р біол. наук, с.н.с.

Відповідальний секретар

Орлов О.Л. канд. біол. наук

Технічний редактор

Гураль Р.І. канд. біол. наук

Бокотей А.А. канд. біол. наук, с.н.с.; Войчишин В.К. канд. біол. наук, с.н.с.; Вінніцкі Т. PhD (Польща); Гнатів П.С. д-р біол. наук, проф.; Годунько Р.Й. канд. біол. наук, с.н.с.; Гураль-Сверлова Н.В. канд. біол. наук; Дзюбенко Н.В. канд. біол. наук; Малиновський А.К. д-р с.-г. наук; Радченко О.Г. д-р біол. наук, проф.; Різун В.Б. канд. біол. наук, с.н.с.; Середюк Г.В. канд. біол. наук; Сусуловський А.С. канд. біол. наук, с.н.с.; Тасєнкевич Л.О. д-р біол. наук, проф.; Третяк П.Р. д-р біол. наук, проф.; Царик Й.В. д-р біол. наук, проф.; Чернобай Ю.М. д-р біол. наук, проф.; Шрубович Ю.Ю. канд. біол. наук; Яницький Т.П. канд. біол. наук

EDITORIAL BOARD

Kaprus I.Y. (*Editor-in-Chief*), Klymyshyn O.S. (*Associate Editor*), Orlov O.L. (*Managing Editor*), Gural R.I. (*Technical Editor*), Bokotey A.A., Voichyshyn V.K., Winnicki T., Gnativ P.S., Godunko R.J., Gural-Sverlova N.V., Dzubenko N.V., Malynovsky A.K., Radchenko O.G., Rizun V.B., Serediuk H.V., Susulovsky A.S., Tasenkevych L.O., Tretjak P.R., Tsaryk J.V., Chernobay Y.M., Shrubovych J.J., Yanitsky T.P.

Рекомендовано до друку вченою радою

Державного природознавчого музею

ISSN 2224-025X

© Наукові записки ДПМ, 2019

**VII МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ ПО ЧОРНОМУ ЛЕЛЕЦІ *CICONIA NIGRA*
(НАЦІОНАЛЬНИЙ ПАРК ДОНЬЯНА, ІСПАНІЯ)**

VII Міжнародна конференція по чорному лелеці *Ciconia nigra* проходила в Національному парку Доньяна (Іспанія) з 28 до 30 листопада 2018 року. В її роботі взяли участь понад 30 науковців з 14 країн. Заслухано понад 30 доповідей про сучасні напрями та результати досліджень цього виду у світі.

Учасники конференції einstайно відмітили, що відбувається безсумнівне зростання знань про чорного лелеку. Ще у дев'яностих роках минулого століття і на самому початку 21-го століття технології супутникового спостереження здійснили великий прогрес у знаннях про переміщення, місця зупинок, міграційні шляхи, показники смертності, проблеми охорони та загрози, з якими вид стикається протягом року. Впродовж останніх років технології відео- та фотоспостереження дали нові знання щодо поведінки, фенології розмноження, внутрішньовидової та міжвидової конкуренції та хижацтва. Отримані дані змушують науковців переглянути зроблені раніше у більшості країн оцінки чисельності виду, а особливо кількості гніздових пар, що передбачає необхідність перегляду існуючих методик встановлення чисельності чорного лелеки і розроблення єдиних стандартів для (повторної) оцінки розмірів популяцій.

Зазначалося, що у зв'язку з все більшим розвитком альтернативних джерел енергії, зокрема енергії вітру, існує нагальна потреба в отриманні інформації про вплив вітропарків на чорного лелеку. Найбільш необхідною є інформація про реакцію птахів на турбіни в різні періоди життєвого циклу (у місцях розмноження, у період міграції вздовж міграційних шляхів), а також фактичні показники зіткнень. Попередні дослідження показують, що чорний лелека не є видом найвищого рівня ризику, оскільки чисельність чорних лелек вбитих вітровими турбінами є невисокою порівняно з іншими видами. З іншого боку, встановлення вітрових електростанцій поблизу районів розмноження, має значний вплив на поведінку польоту та успіх розмноження. Дослідження повинні включати не тільки вплив безпосередньо турбін, але й небезпеку повітряних ліній електропередачі, оскільки вид дуже вразливий до ЛЕП, особливо в періоди міграції.

На підставі доповіді української делегації про стан охорони чорного лелеки в Україні і наслідки введення охоронної зони навколо гнізда чорного лелеки радіусом 1 км, що в 3-4 рази більша ніж в інших європейських країнах, було прийняте рішення про розроблення міжнародних стандартизованих інструкцій для захисту популяцій чорного лелеки, особливо в країнах, де ведеться інтенсивна лісгосподарська діяльність.

Обговорено результати роботи Міжнародної програми з кольорового мічення чорного лелеки і визнано, що вона досягла високого рівня координації між представниками з 15 країн, до яких входить і Україна. Завдяки цій програмі отримані важливі дані про

дисперсію пташенят, міграційні маршрути, походження птахів у нових парах, походження зимових популяцій, тривалість життя. Можливо, ця програма є одним з кращих прикладів міжнародного співробітництва між дослідниками, оскільки кільцювання птахів передбачає міжнародну співпрацю та координацію.

З метою покращення координаційної діяльності, полегшення пошуку коштів на спільні дослідження і розроблення спільних програм, було прийняте рішення неофіційній до сьогодні міжнародній робочій групі по чорному лелеці увійти до складу МСОП SSC Stork, Ibis i Spoonbill (SIS-SG). Це дасть можливість стати офіційною робочою групою в складі МСОП, з метою збільшення можливостей створення мереж (канали зв'язку, членство, міжнародні фахівці), ресурсів (веб-сайт, публікації) та можливостей (гранти, заявки на фінансування) під егідою МСОП.

Загалом конференція пройшла на високому науковому рівні, з цікавими дискусіями і важливими домовленостями про подальшу співпрацю. Всі учасники одностайно погодилися, що міжнародна наукова співпраця – це найбільш перспективний шлях розвитку сучасної науки і охорони природи.

А.А. Бокотей, Н.В. Дзюбенко

ЗМІСТ	CONTENTS	Стор.
Музеологія * Museology		
Чернобай Ю.М. До історії методології цілісності та парадигми природничо-соціальної коеволюції		3
• To the history of the integrity and paradigm methodology of natural and social coevolution		
Гураль Р.І., Гураль-Сверлова Н.В. Історія комплектування та наукового опрацювання матеріалів малакологічного фонду Державного природознавчого музею НАН України		15
• The history of the formation and scientific processing of the malakological collection of the State Museum of Natural History of the NAS of Ukraine		
Очеретна К.В. Крестофагіди (Coleoptera) у колекціях України: види, зразки та колектори		21
• Cryptophagidae (Coleoptera) in the collections of Ukraine: Species, Specimens, and Collectors		
Екологія * Ecology		
Гураль Р.І. Просторовий розподіл прісноводної малакофауни України		37
• Spatial distribution of freshwater molluscs fauna of Ukraine		
Гураль-Сверлова Н.В., Савчук С.П. Антропохорні види наземних молюсків на заході України		49
• Anthropochorous species of land molluscs in Western Ukraine		
Гуштан К.В. Особливості біотопної диференціації спектрів екоморф угруповань амфібіотичних комах (Insecta: Ephemeroptera, Plecoptera, Odonata) гідроекосистем Українських Карпат		59
• Features of biotopic differentiation of ecomorphs spectra of amphibiotic insects (Insecta: Ephemeroptera, Plecoptera, Odonata) communities in hydroecosystems of Ukrainian Carpathians		
Гуштан Г.Г. Панцирні кліщі (Acari: Oribatida) гігрофітних лук Закарпатської низовини		67
• Oribatid mites (Acari: Oribatida) of hygrophyte grasslands on Transcarpathian Lowland		
Гоблик К.М., Орлов О.Л., Рагуліна М.Є., Капрусь І.Я. Умови існування і структура угруповань колембол (Collembola) у лучних біотопах Закарпатської низовини		75
• Living conditions and community structure of Collembola on Transcarpathian lowland meadow habitats		
Бешлей С.В., Соханьчак Р.Р., Баранов В.І., Карпінець Л.І. Підбір стійких рослин для біотичного етапу рекультивції відвалу центральної збагачувальної фабрики "Червоноградська" (Львівська обл.)		83
• Selection of resistant plants for the biotic stage of the recultivation of the dump of the Central concentrating mill "Chervonogradska" (Lviv region)		

Проць Б.Г., Покинйчереда В.Ф., Беркела Ю.Ю. Підсумок другого етапу номінування букових пралісів і старовікових лісів України до Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО	89
--	----

- The result of the second stage of nomination of beech virgin and old-growth forests of Ukraine to the World Natural Heritage of UNESCO

Зоологія * Zoology

Мерза С.П., Капрусь І.Я. Фауна й населення колембол агроценозів Малого Полісся	97
---	----

- The fauna and population of Collembola in the Male Polissia agrocenoses

Заморока А.М., Глеба В.М. Перша реєстрація <i>Agapanthiola leucaspis</i> (Coleoptera: Cerambycidae) на заході України та коментарі щодо біогеографії та біології виду	111
--	-----

- The first interception of *Agapanthiola leucaspis* (Coleoptera: Cerambycidae) in Western Ukraine and remarks on its biogeography and bionomy

Середюк Г.В. Сітчастокрилі (Insecta, Neuroptera) Галицького національного природного парку	119
---	-----

- Insecta Neuroptera of the Galician National Park

Ботаніка * Botany

Малиновський А.К. Проблемно-аналітична база даних "Інвазійні види": структура, функції і перспективи застосування	125
--	-----

- Problem-analytical database of "Invasive species": structure, functions and perspectives of application

Глеб Р.Ю. Географічна й таксономічна структура високогірної флори гори Піп Іван Мармароський	143
---	-----

- Geographic and taxonomic structure of the mountainous flora of Pop Ivan Maramureş

Грунтознавство * Pedology

Орлов О.Л. Концепція Червоної книги ґрунтів Українських Карпат	151
---	-----

- Concept of soil Red book of the Ukrainian Carpathians

Короткі повідомлення * The brief messages

Климишин О.С. Історія видавничої діяльності Державного природознавчого музею НАН України	157
---	-----

- History of the publishing activity of the State Natural History Museum of the NAS of Ukraine

Бедернічек Т.Ю., Партика Т.В., Хосцький П.Б. Вміст сульфуру у ґрунтах островів Скуа і Галіндез (Прибережна Антарктика)	161
---	-----

- Sulfur content in the soils of Skua and Galindez Islands (Maritime Antarctic)

Ювілейні дати * Anniversaries

До 60-ліття від дня народження професора П.С. Гнатіва	165
---	-----

Хроніка * Current issues

<i>Середюк Г.В.</i> Про діяльність Державного природознавчого музею НАН України у 2018 році	171
<i>Бокотей А.А., Дзюбенко Н.В.</i> VII Міжнародна конференція по чорному лелеці <i>Ciconia nigra</i> (Національний парк Доньяна, Іспанія)	173
<i>Середюк Г.В., Коновалова І.Б.</i> XIII Львівська ентомологічна школа "Актуальні проблеми вивчення ентомофауни Волинського Полісся"	175
<i>Дзюбенко Н.В.</i> Результати виконання проекту "Природничий музей: від теорії еволюції життя до практики живого музею"	177
<i>Савицька А.Г.</i> Проект "Школа льодовикового періоду: освітня музейна програма для дітей з інвалідністю"	179

Правила для авторів * Rules for authors	180
--	-----

Національна академія наук України
Державний природознавчий музей

Наукове видання

НАУКОВІ ЗАПИСКИ ДЕРЖАВНОГО ПРИРОДОЗНАВЧОГО МУЗЕЮ

Випуск 35

PROCEEDINGS OF THE STATE NATURAL HISTORY MUSEUM

Issue 35

Українською та англійською мовами

Головний редактор І.Я. Капрусь

Комп'ютерний дизайн і верстка О.С. Климишин, Т.М. Щербаченко

Адреса редакції:

79008 Львів, вул. Театральна, 18

Державний природознавчий музей НАН України

телефон / факс: (032) 235-69-17

e-mail: editorship@smnh.org

<http://nzdpm.smnh.org>

Формат 70×100/16. Обл.-вид. арк. 19,1. Наклад 100 прим.

Виготовлення оригінал-макета здійснено в Лабораторії природничої музеології

Державного природознавчого музею НАН України.

Друк ТзОВ «Простір М». 79000 Львів, вул. Чайковського, 8.